

Заключна конференція спільної американсько-української Науково-дослідницької програми Академії правових наук України та Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США

В період з 21 по 24 січня 2002 р. у Києві та Харкові (21 січня у Києві і 22—24 січня у Харкові) відбулася заключна конференція спільної американсько-української Науково-дослідницької програми Академії правових наук України та Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США. Цю Програму майже три роки очолюють: з української сторони — президент Академії правових наук України, ректор Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, академік **В. Тацій**, з американської — директор Міжнародного центру Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США (м. Вашингтон) професор **Джим Фінкенауер**.

Згідно з завданням Програми перший етап заключної конференції пройшов 21 січня цього року у Київському регіональному Центрі АПрН України. На ньому були підбиті підсумки за Проектом «С»: По створенню та запуску в дію технічних можливостей щодо обміну науковою інформацією через Інтернет, директор Проекту — **С. Чапкій** та Проектом «В»: З науково-методичного, аналітичного та організаційного забезпечення обміну досвідом з питань діяльності правоохоронних органів США та України по боротьбі зі злочинністю на підставі наукових досліджень, співдиректорами якого з української сторони є начальник Управління АПрН України по зв'язках з державними, судовими та правоохоронними відомствами академік **А. Закалюк** і з американської — директор Поліцейського виконавчого дослідного форуму професор **Деніс Кені**. В засіданні взяли участь члени Міжвідомчої координаційної ради Програми — заступник Генерального Прокурора України — **М. Обіход** та заступник Державного секретаря МВС України — **М. Ануфрієв**.

Реалізація проекту «С» по створенню української інформаційної мережі Верховенства права (ROLIN) безпосередньо показала, що в Україні є реальні умови для обміну науковою інформацією через Інтернет. Це було неодноразово підкреслено учасниками конференції, в тому числі представниками МВС України та Генеральної прокуратури України. На конференції був продемонстрований Український портал Верховенства права. Науковці АПрН України, Інституту Генеральної прокуратури України, інших навчальних і наукових закладів та фахівці правоохоронних органів України зробили інформаційні повідомлення і показали можливості доступу до мережі Інтернет та на Веб-сторінки своїх установ, продемонстрували програми навчання професіоналів, дослідницьких бібліотек, баз спеціальних знань тощо.

При розгляді результатів роботи Проекту «В» було висловлено низку цікавих висновків та пропозицій. Більшість із них стосувалися стану та потреб удосконалення обміну досвідом правоохоронних органів США та України в спільній діяльності по боротьбі зі злочинністю. Було зазначено, що учасники Проекту «В» мали прямий зв'язок з практичними працівниками, в тому числі і низової ланки, яка безпосередньо протистоїть злочинності. Виконання Проекту «В» дозволило зібрати вагомі аргументи та опрацювати конкретні рекомендації щодо вдосконалення тематики, організаційних, методичних, навіть технологічних питань проведення цієї роботи. Крім того, слід підкреслити те, що й втілення у життя Інтернет-Проекту також відіграло дуже важливу роль у поширенні технічних можливостей обміну науковою інформацією як між учасниками Проекту «В», так й іншими науковцями і представниками правоохоронних органів, Програми в цілому. Після підведення підсумків у Києві робота конференцій була продовжена у Харкові.

22–24 січня 2001 р. у Харкові в приміщенні Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого підбивалися підсумки майже трирічної роботи представників наукових колективів Проекту «А» Програми. Заключна конференція у Харкові була проведена під керівництвом директора Проекту «А» з української сторони, першого проректора Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, академіка АПрН України В. Сташиса. В її роботі брали участь співди-

ректор Проекту «А» з американської сторони професор **Джим Фінкенауер**; референт Програми, співробітник Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США **Дженіфер Шрок**; координатор Програми з української сторони директор Інституту вивчення проблем злочинності АПрН України, член-кореспондент АПрН України **В. Борисов**; адміністратор Проекту «А», заступник директора з наукової роботи Інституту вивчення проблем злочинності АПрН України, член-кореспондент АПрН України **В. Зеленецький**; координатори окремих напрямків Проекту «А» з американської сторони: Напрямку № 1 — **Донна М. Хьюз**, № 2 — **Мері Лейн**, № 3 — професор **Джей С. Албаніз**, № 4 — **Джон Пікареллі**, а також українські експерти: академіки АПрН України **Ю. Прошевий**, **А. Закалюк**, **М. Панов**, вчений секретар Програми, доцент кафедри кримінального права **НЮА України імені Ярослава Мудрого Я. Кураш**, а також координатори напрямків та 41 дослідник Проекту «А» з української сторони. В конференції також брав участь керівник Проекту «В» з американської сторони професор Коледжу кримінальної юстиції **Джон Джей Університету м. Нью-Йорк Денис Кені**. Крім того, до роботи конференції були залучені керівники та представники правоохоронних органів Харкова і Харківської області, представники різних наукових установ. Усього в роботі конференції взяли участь понад 130 осіб.

Зі вступним словом і загальним оглядом роботи Проекту «А» виступив його директор академік **В. Сташис**. Він звернув увагу на те, що робота конференції у Харкові присвячена оголошенню та вивченню результатів спільних українсько-американських розробок у межах Проекту «А», метою якого було виконання наукових досліджень з правових проблем боротьби зі злочинністю. У свій час цей Проект викликав велику зацікавленість з боку українських правоохоронців і науковців. Так, на конкурс за Проектом «А» було подано 58 заявок. При цьому не можна не відмітити високу якість проведення конкурсу, тих принципових вимог, які ставилися до конкурсантів. У результаті остаточного обговорення у США до участі у Проекті з української сторони було залучено 22 наукові теми. Всього у Проекті «А» з української сторони брали участь 52 науковці, які представляли Київ, Одесу, Запоріжжя, Харків та інші регіони України. Майже всі з них взяли участь у роботі заключної кон-

ференції. Безперечно, це є безпосереднім свідченням відповідального ставлення української сторони до виконання Проєкту «А» спільної Програми.

Академік **В. Сташис** підкреслив, що Проєкт «Американсько-українське дослідне партнерство» офіційно розпочався в листопаді 1999 р., коли було підписано Угоду між НІЮ США та АПрН України, і що створення спільної Науково-дослідницької програми під керівництвом президента АПрН України, ректора НЮА України імені Ярослава Мудрого академіка **В. Тація** стало частиною існуючої Програми співробітництва у галузях правоохоронних органів та кримінальної юстиції під егідою американсько-української Міжнаціональної комісії, яка має на меті надати допомогу Україні у боротьбі з організованою злочинністю та корупцією. Українсько-американське партнерство за цією Програмою фактично розпочалося з проведення науково-дослідницької конференції в Києві в листопаді 1999 р. Після цього відбулося декілька плідних партнерських зустрічей. Одна з них — зустріч у Вашингтоні 21 листопада 2000 р., коли були прийняті резолюції Міжнародної координаційної ради американсько-українського дослідницького партнерства, які були підготовлені Міжнародним центром НІЮ США за консультативною допомогою АПрН України та істотно вплинули на підвищення рівня ефективності проведення наукових досліджень.

Завдання конференції полягало не тільки в тому, щоб зупинитися на досягненнях спільної Програми, а також і в тому, щоб продовжити напружену працю щодо реального втілення в життя тих досягнень, які мають досить вагоме прикладне значення для вивчення і подолання проблем боротьби зі злочинністю як на національному, так і на міжнародному рівні.

З американської сторони виступив професор **Джим Фінкенауер**, який підкреслив важливість не тільки доведення результатів наукових досліджень до широкого кола осіб, а й конкретного втілення їх у життя, тому від цього Проєкту очікується досягнення певних практичних результатів. Доповідач **Дж. Фінкенауер** підкреслив, що всі найбільш цікаві наукові розробки в межах Програми обов'язково будуть видані англійською мовою.

Після цього згідно з програмою конференції була заслухана доповідь координатора Напрямку № 1 «Торгівля людьми»

кандидата юридичних наук, доцента, декана юридичного факультету Запорізького державного університету Т. Денисової. Тема її дослідження – «Торгівля жінками та дітьми з метою їх сексуальної експлуатації: кримінологічний аспект». Дослідниця докладно доповіла про роботу очолюваного нею колективу над темою. Науковці проаналізували стан проблеми протидії торгівлі жінками як в Україні, так і за її межами. Доповідачка підкреслила, що її групою протягом півтора року було зібрано значну емпіричну базу для дослідження, а також створена база даних, яка містить інформацію щодо жертв торгівлі жінками та дітьми, вивезеними з України до різних країн світу. В процесі дослідження були визначені основні шляхи протидії торгівлі жінками та дітьми. Доповідачка зазначила, що робоча група продовжуватиме дослідження, приділяючи особливу увагу розкриттю причин та умов учинення цього злочину і заходам щодо запобігання торгівлі людьми, особливо дітьми.

Доповідь дослідника, наукового співробітника лабораторії кримінологічних досліджень НДІ проблем боротьби зі злочинністю НАВС України А. Шеваріхіна була присвячена аналізу теми «Кримінологічна характеристика злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми». В результаті проведеного аналізу ним було згруповано основні елементи механізму діяльності злочинців при вивченні таких злочинів. При цьому як основний висновок можна визнати необхідність вжиття спільних заходів і зусиль державних органів різної компетенції з обов'язковим залученням громадських організацій з метою запобігання торгівлею «живим» товаром.

Координатор Напрямку № 1 з американської сторони проф. Донна М. Хьюз зазначила, що дослідження Т. Денисової та А. Шеваріхіна в цілому проведені успішно. Що стосується її особисто, то вона займалася саме дослідженням проблем торгівлі жінками в Україні. Так, відносні показники між областями України щодо «шлюбних агенцій», які залучають жінок, одержаних нею та Т. Денисовою, збіглися. Тому Донна М. Хьюз вважає, що спільні публікації результатів цього дослідницького проекту необхідні і мають неабияке значення.

При підбитті підсумків роботи за Напрямком № 1 експерт, проректор з наукової роботи НЮА України імені Ярослава Мудрого, академік АПрН України М. Панов підкреслив, що цей

Напрямок об'єднує два самостійні колективи: перший — із Запоріжжя під керівництвом Т. Денисової, другий — із Києва під керівництвом А. Шеваріхіна. Колективи, за оцінкою експерта, впродовж строку дослідження працювали досить успішно, про це, крім того, свідчить і оцінка їх діяльності координатором Напрямку з американської сторони.

В обговоренні виступів дослідників також взяли участь академіки В. Сташис і А. Закалюк, інші учасники, які підкреслили, що дослідження за Напрямком № 1 «Торгівля людьми» є дуже важливими і тому їх необхідно продовжувати в першу чергу в руслі розробки рекомендацій для правоохоронних органів у справі попередження зазначених злочинів.

За Напрямком № 2 «Незаконний обіг наркотиків» була заслухана доповідь дослідника доктора юридичних наук, професора, проректора з наукової роботи Київського інституту внутрішніх справ А. Музики за темою «Кримінально-правова боротьба з незаконним обігом наркотичних засобів в Україні і США». Він зупинився на історії розвитку цього негативного явища в Україні, навів офіційні статистичні дані про динаміку розвитку наркоманії в Україні, провів порівняльний аналіз законодавства США і України щодо цієї проблеми, охарактеризував необхідність внесення змін до чинного законодавства і проведення в майбутньому кримінологічних експертиз проектів нових законодавчих актів.

Координатор Напрямку № 2 з американської сторони Мері Лейн доповіла, що дослідники з української сторони побували в США, де ознайомилися з роботою поліції по боротьбі з наркоманією у Вашингтоні. Крім того, вона підкреслила, що дослідження цієї проблеми мають певне значення і для України. Так, за останні п'ять років кількість перевезених транзитом через Україну наркотиків збільшилася в 5 разів. Поряд з цим з року в рік збільшується вживання наркотиків безпосередньо населенням України. Тому, наприклад, така проблема, як боротьба з контрабандою наркотиків, на її погляд, стає нагальною проблемою сучасного етапу розвитку України. Мері Лейн вважає, що необхідно створити певну модель, за допомогою якої буде легше виявити шляхи контрабанди наркотиків у всьому світі.

Підсумки досліджень за Напрямком № 2 були підбиті експертом академіком АПрН України А. Закалюком. Він відмітив,

що в цьому напрямку були проведені два самостійні дослідження, над якими працювали дослідники професор А. Музика та кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник НДІ проблем боротьби зі злочинністю НАВС України М. Хруппа, який не взяв участі у роботі конференції. В цілому було зазначено, що ними виконані досить складні дослідження. Так, М. Хруппа запропонував методичні рекомендації, які застосовуються правоохоронними органами для виявлення на території України нарколабораторій. Дослідження ж А. Музики повинно продовжуватися у напрямку з'ясування умов і причин вчинення таких злочинів та їх профілактики.

Наступним за програмою конференції звітували дослідники за Напрямком № 5 «Комп'ютерна злочинність». У доповіді його координатора з української сторони, кандидата юридичних наук, професора кафедри розслідування злочинів НАВС України П. Біленчука було підкреслено, що за цим Напрямком працюють п'ять груп дослідників. Усі вони свої дослідження своєчасно виконали згідно з заявленими тематиками. Доповідач зупинився безпосередньо на результатах свого дослідження «Організована транснаціональна комп'ютерна злочинність». Тема дослідження, підкреслив він, вбачається дуже актуальною, тому що організована транснаціональна комп'ютерна злочинність — це глобальна проблема третього тисячоліття. На конференції країн Великої сімки щодо проблем комп'ютерної злочинності (кіберзлочинності) у жовтні 2000 р. зазначалось, що збитки від цих злочинів сягають більше 100 млрд німецьких марок щорічно. За оцінками ж Рахункової палати уряду США щорічний збиток від розкрадань і шахрайств, вчинених через мережу Інтернет, становить близько 5 млрд доларів США. Це дослідження виявило характерні риси злочинності в галузі інформаційних технологій, велика увага у ньому була приділена міжнародному співробітництву під час розслідування так званих комп'ютерних злочинів, зроблено порівняльний аналіз їх видів у різних країнах світу. Це дало можливість досліднику внести конкретні пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства України і підготувати низку аналітичних оглядів і публікацій.

Далі була заслухана доповідь доктора технічних наук, професора кафедри менеджменту Європейського університету фінансів,

інформаційних систем, менеджменту і бізнесу **М. Вертузаєва** за темою «Удосконалення діяльності правоохоронних органів України по запобіганню і розкриттю злочинів транснаціонального характеру, пов'язаних з використанням пластикових платіжних засобів у системі електронних платежів банків», в якій були охарактеризовані згадані види злочинів та основні напрямки взаємодії правоохоронних органів і служб безпеки банків.

Доповідь кандидата юридичних наук, доцента, директора Центру досліджень проблем комп'ютерної злочинності **В. Голубєва** було присвячено аналізу теми «Розробка концепції і тактики діяльності органів внутрішніх справ України щодо попередження транснаціональних комп'ютерних злочинів з використанням глобальної мережі Інтернет». У ній були певною мірою висвітлені помилки, яких іноді припускаються слідчі при розслідуванні цих злочинів, надані рекомендації щодо початкового етапу розслідування з метою зберігання комп'ютерної інформації.

Також була заслухана доповідь керівника дослідницького колективу — доктора юридичних наук, професора кафедри криміналістики НЮА України імені Ярослава Мудрого, завідувача сектору Інституту вивчення проблем злочинності АПрН України **Г. Матусовського** за темою «Виявлення злочинів, що вчиняються організованими групами в сфері економічної діяльності (математико-криміналістичний підхід)». Доповідач зупинився на результатах дослідження, застосування котрих дає змогу виявити банківську установу, офіційно опубліковані показники якої мають істотні відхилення від нормально працюючої, виявити нестандартні, можливо, неблагополучні об'єкти економічної діяльності. В подальшому планується розробка прогнозу поведінки об'єкта з метою моніторингу і криміналістичної профілактики негативних явищ.

Останньою за цим Напрямком була заслухана доповідь кандидата юридичних наук, доцента кафедри криміналістики НЮА України імені Ярослава Мудрого **А. Дуднікова** на тему «Проблеми взаємодії правоохоронних і контролюючих органів під час розслідування економічних злочинів, вчинених організованими групами». Він проаналізував використання різних видів експертиз, які застосовуються при розслідуванні економічних злочинів, а також сформулював основні напрямки вдосконалення взаємодії правоохоронних і контролюючих органів.

Академік **М. Панов**, експерт цього Напрямку, підкреслив, що всі дослідники працювали плідно і успішно завершили свої роботи. При цьому він зазначив, що в подальшому необхідно опрацювати висновки по дослідженнях комп'ютерної злочинності з метою їх наближення до практичних потреб правоохоронних органів.

В обговоренні досліджень за цим Напрямком взяла участь доктор юридичних наук, професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка **Н. Клименко**, яка підкреслила неабияке значення висновків по дослідженнях за Напрямком № 5 і для навчального процесу.

Другий день роботи конференції (23 січня 2002 р.) розпочався з підбиття підсумків за Напрямком № 3 «Порівняльні дослідження організованих злочинних угруповань». Першою була заслухана доповідь координатора цього Напрямку кандидата юридичних наук, заступника начальника НДІ проблем боротьби зі злочинністю НАВС України **А. Пясецького** за темою «Порівняльна характеристика організованих злочинних угруповань в Україні і США». В доповіді відмічалось, що проведений порівняльний аналіз дав змогу сформулювати поняття природи і змісту організованої злочинної групи, її місця та ролі в системі організованої злочинності.

Наступною була доповідь координатора Напрямку № 3 з американської сторони **Джея С. Албаніза**, який висловив думку про необхідність таких досліджень, матеріали яких нададуть Україні певних можливостей уникнути низки проблем, які раніше стояли перед США у боротьбі з організованою злочинністю. Проведений порівняльний аналіз дасть змогу сформулювати поняття природи і змісту організованої злочинної групи, її місця та ролі в системі організованої злочинності. Ним особисто за цей час розроблена певна модель, що пояснює механізм формування та існування організованих злочинних груп. Ця розробка розміщена на відповідних сторінках в «Інтернеті». Доповідач підкреслив, що дослідники Напрямку з української сторони одержали достатню інформацію про досвід правоохоронних органів США у виявленні кримінальних і кримінологічних ознак організованих злочинних груп.

Доповідь доктора юридичних наук, професора, першого проректора з наукової роботи Національного університету

внутрішніх справ **О. Ярмиша**, керівника дослідницької групи, яка складалася із семи співвиконавців, за темою «Організовані злочинні угруповання: норми і стандарти поведінки» була присвячена розкриттю типових рис і правил поведінки членів організованих злочинних угруповань в тих чи інших ситуаціях, як пов'язаних, так і не пов'язаних зі вчиненням злочинів. Вбачається, підкреслив доповідач, що цей аналіз є дуже важливим для прийняття відповідних процесуальних і організаційних рішень в ході виявлення і розслідування злочинів, що вчиняються організованими угрупованнями.

Доповідь кандидата юридичних наук, доцента кафедри розслідування злочинів НАВС України **В. Петрова** була присвячена дослідженню за темою «Злочини організованих груп і особи, які їх вчинили: найбільш значущі кримінологічні ознаки». В ній підкреслювалося, що завдяки порівняльному аналізу і модельній схемі проф. Дж. С. Албаніза у роботі були сформульовані основні та найбільш значущі кримінологічні ознаки організованих злочинних груп.

У доповіді кандидата юридичних наук, доцента, завідувача кафедри кримінального права та кримінології Одеської національної юридичної академії **В. Тулякова** «Віктимізація підприємництва» на базі вивчення значного обсягу емпіричного матеріалу було розкрито взаємозв'язок віктимності підприємців з організованою злочинністю і висунуто припущення, що рівень віктимності підприємців у подальшому в нашій країні матиме тенденцію до зростання.

Оцінку роботам дослідників Напрямку № 3 дав експерт — академік **А. Закалюк**. Він зазначив, що за цим Напрямком працювало чотири групи дослідників. Усі звітні доповіді за цим Напрямком підтвердили доброякісність, ретельність і глибину проведених досліджень. Більшість з них слід продовжувати для того, щоб одержані результати можна було застосовувати у практичній діяльності правоохоронних органів.

В обговоренні наукових доповідей за Напрямком № 3 взяли участь академік **В. Сташис**, професор **Джим Фінкенауер**, академік **А. Закалюк**, а також інші учасники конференції.

Денне засідання розпочалося виступом дослідника з американської сторони за Напрямком № 4 **Джона Пікареллі**. В доповіді, яка була підготовлена разом з професором **Філом Віль-**

ямсом, він підкреслив, що в результаті їх дослідження та ознайомлення з дослідженнями української сторони за Напрямком «Діяльність правоохоронних органів по боротьбі з організованою злочинністю» було встановлено, що організована злочинність в Україні певною мірою відрізняється від цього виду злочинності в інших країнах світу, навіть якщо порівнювати її з російською організованою злочинністю. В першу чергу, на їх думку, це обумовлено тим, що йдеться про іншу структуру організації, а саме горизонтальну. Крім того, організована злочинність в Україні відрізняється не тільки у порівнянні з іншими країнами світу, а й в межах окремих територіальних одиниць України. Все це й обумовило розробку семи напрямків боротьби, котрі повинні, як їм вбачається, бути пріоритетними як для України, так і США.

Координатор Напрямку № 4 з української сторони кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НЮА України імені Ярослава Мудрого, завідувач сектору Інституту вивчення проблем злочинності АПрН України О. Кальман у доповіді «Діяльність правоохоронних органів по боротьбі з організованою злочинністю» зазначив, що за цим Напрямком розроблялися вісім взаємопов'язаних тем, кожна з яких становить самостійне дослідження, які були виконані якісно і своєчасно. Безпосередня тема його дослідження — «Спрямованість, організація і тактика діяльності правоохоронних органів України по боротьбі з організованою економічною злочинністю». Доповідач розповів про результати досліджень, проведених завдяки достатній емпіричній базі. Він запропонував критерії оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю і надав рекомендації щодо розподілу функцій між ними.

Наступною була заслухана доповідь дослідника кандидата юридичних наук, начальника лабораторії кримінологічних досліджень НДІ проблем боротьби зі злочинністю НАВС України О. Кулика «Діяльність по боротьбі з організованою злочинністю: спрямованість, суб'єкти, заходи вдосконалення», в якій була наведена характеристика стану організованої злочинності в Україні в 90-ті роки ХХ ст. Внаслідок аналізу значної кількості статистичних даних дослідник дійшов висновку про те, що на початку 90-х років виявлені організовані злочинні групи прак-

тично не відрізнялися від звичайних злочинних груп і в цілому для організованої злочинності в Україні характерний досить високий рівень латентності.

З доповіддю на тему «Кримінально-правова боротьба з організованою злочинністю у сфері господарської діяльності» виступив дослідник кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права, декан факультету підготовки слідчих для СБУ НЮА України імені Ярослава Мудрого **О. Перепелиця**. Він зупинився на характеристиці системи злочинів у сфері господарської діяльності відповідно до нового Кримінального кодексу України. На його думку, ця система може бути визначена не тільки гармонійною і збалансованою, а й динамічною, бо в ній уже закладено певні можливості для подальшого вдосконалення законодавства щодо кримінальної відповідальності за злочини у сфері господарської діяльності.

У доповіді керівника дослідницького колективу кандидата юридичних наук, доцента, заступника директора Науково-дослідницького центру Академії податкової служби України **В. Поповича** на тему «Проблеми протидії легалізації (відмиванню) коштів та іншого майна незаконного походження: кримінологічний і нормативно-правовий аспекти» було підкреслено, що заради досягнення мети і виконання завдання за темою дослідження перш за все необхідно було визначитися зі співвідношенням «відмивання доходів незаконного походження» з тіньовою економікою та основною групою джерел цих доходів. Крім того, розглянуті питання пізнання моніторингу і протидії «відмиванню доходів незаконного походження» крізь призму його співвідношення з тіньовою економікою і організованою злочинністю з метою більш точного відображення технологічного, суб'єктивного і причинного складу процесів відмивання доходів, одержаних протизаконним шляхом.

Доповідь керівника дослідницького колективу кандидата юридичних наук доцента кафедри організації судових і правоохоронних органів НЮА України імені Ярослава Мудрого, завідувачки сектору Інституту вивчення проблем злочинності АПрН України **Н. Сібільової** «Значення судової влади для боротьби з організованою злочинністю» була присвячена аналізу загальних результатів дослідження, які внесені у вигляді пропозицій щодо змін до Кримінально-процесуального кодексу Ук-

раїни. Доповідачка зазначила, що процесуальні можливості для розкриття і встановлення істини по кримінальній справі використовуються зараз лише частково.

У доповіді керівника дослідницького колективу доктора юридичних наук, професора кафедри криміналістики НЮА України імені Ярослава Мудрого **В. Коновалової** на тему «Методика розслідування вбивств, учинених організованими групами» було підкреслено, що в результаті проведеного дослідження розроблені рекомендації щодо вдосконалення розслідувань вбивств, які вчиняються організованими злочинними групами. Доповідачка вважає, що ці рекомендації слід впроваджувати в практику розслідування, а також у навчальні програми для слідчих, особливо для тих з них, у кого незначний стаж практичної роботи.

У доповіді кандидата юридичних наук, професора, в. о. завідувача кафедри кримінального права № 1 НЮА України імені Ярослава Мудрого **Л. Кривоченко** «Кримінально-правовий зміст організованої злочинності» були детально розглянуті проблеми класифікації злочинів та встановлення кваліфікуючих ознак організованої злочинності. Крім того, проаналізовані чинні кримінальні кодекси різних країн світу та встановлено, що поняття «організована злочинність» у кожній країні розуміється по-різному, тому і кримінально-правове переслідування за злочини, що вчинюються організованими злочинними угрупованнями, істотно розрізняється.

Завершив виступи дослідників за Напрямком № 4 кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики, заступник декана вечірнього факультету НЮА України імені Ярослава Мудрого **О. Городиський**, який у доповіді «Методика розслідування злочинного приховування валютних надходжень, вчиненого організованими групами» зазначив, що взагалі більшість підприємців бажають працювати в належних економічних умовах, але внаслідок певної недосконалості відповідного законодавства це не завжди можливо, що й породжує відповідну незаконну поведінку. В свою чергу, працівникам правоохоронних органів необхідно більше уваги приділяти методиці розкриття цих видів кримінальних справ (тому що зараз, як правило, не більше 10 % цієї категорії справ закінчуються обвинувальним вироком суду). З цією метою слід налагодити взаємодію вітчизняних органів розслідування з правоохоронними і контролюючими органами інших країн світу.

Експерт за Напрямком № 4 академік **Ю. Грошевий** підкреслив, що результати дослідження за цим Напрямком дійсно мають велике теоретичне і практичне значення. При цьому необхідно було б більшою мірою врахувати міжнародний досвід, хоча зрозуміло, що організована злочинність у кожній країні має свої особливості, а також тенденцію змінюватися в динаміці. На його погляд, дослідникам слід було б більше уваги приділити технології впровадження цих висновків у практичну діяльність правоохоронних органів. У цілому ж усі роботи виконані досить успішно.

В обговоренні наукових доповідей за Напрямком № 4 взяли участь академік **В. Сташис**, професор **Джим Фінкенауер**, академік **А. Закалюк**, академік **Ю. Грошевий**, професори **В. Борисов**, **М. Салтевський** та інші учасники конференції.

Третій день роботи конференції (24 січня 2002 р.) розпочався засіданнями «круглих столів» дослідницьких груп окремо за кожним Напрямком, на які були запрошені до участі всі бажаючі. Після їх завершення було проведено підсумкове пленарне засідання, на якому заслухані звіти координаторів кожного з Напрямків з української сторони. В їх звітах про засідання «круглих столів» було ще раз підкреслено значення проведених досліджень і наявність певного кола невирішених питань, які залишилися після завершення цієї програми досліджень і які, на їх думку, все ж таки потребують свого вирішення у подальшому співробітництві.

Після цього на завершення конференції виступила референт Програми Національного інституту юстиції Департаменту юстиції США **Дженіфер Шрок**, яка поінформувала про плани американської сторони щодо поширення результатів проведених досліджень у США. При цьому було висловлено прохання до експертів щодо визначення найбільш цікавих досліджень з метою запрошення цих дослідників на заключну конференцію до США, яку планується провести у квітні-травні 2002 р.

Співдиректор Проекту «А» з американської сторони професор **Джим Фінкенауер** відмітив високу якість проведених досліджень. Процес проведення цих досліджень показав, що обидві сторони, як українська, так і американська, одержали досить цікавий досвід спілкування. Вбачається, що співробітництво в цілому пройшло дуже успішно.

З заключним словом виступив співдиректор Проекту «А» з української сторони академік **В. Сташис**, який охарактеризував роботу конференції як плідну і проведену на високому рівні. Конференція, яка відбулася, — це дуже важливий крок в американсько-українському співробітництві. На ній було оцінено рівень, якість і ступінь виконання завдань, зазначених у дослідницьких планах. Слід зауважити, що набуття такого досвіду інтернаціональної роботи, безперечно, є вагомим внеском у справу спільної боротьби з організованою злочинністю.

Матеріал підготували:
професор **В. Борисов**,
доценти **Я. Кураш**, **І. Христич**